

A DEBRECENI EGYETEM CENTENÁRIUMI ÉV PROGRAMSOROZATÁNAK NYITÓ RENDEZVÉNYE 2012. FEBRUÁR 3–4.

THE OPENING EVENT OF THE SERIES OF PROGRAMS COMMEMORATING THE CENTENNIAL OF THE UNIVERSITY OF DEBRECEN, FEBRUARY 3–4, 2012. A commemorative session of the University Senate, the inauguration of a memorial plaque, the opening of an exhibition, a theatrical world premier, and an evening ball were part of the opening program of the centenary year with which the University of Debrecen celebrated the one-hundredth anniversary of the foundation of its legal predecessor, the Royal Hungarian University of Debrecen. The brief summary below will evoke the respective events of the series of pertinent events.

Ünnepi Szenátusi ülés, emléktábla-avatás, kiállításmegnyitó, színházi ősbemutató, báli est is szerepelt a Centenárium Év nyitóprogramjában, amellyel a jogelőd Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem megalapításának 100. évfordulóját ünnepli a Debreceni Egyetem.

Címer a Főépület homlokzatán

Hosszú idő elteltével újra címer díszíti a Debreceni Egyetem Főépületének timpanonját. A központi épület homlokzatáról a rendszerváltás idején 1991-ben került le a címer, amely helyett akkor a főbejárati ajtók mellett helyezték el az állami jelképet.

„Az egyetemi polgárok régi vágya teljesült most, amikor a Centenárium tiszteletére újra a timpanonra került a magyar címer, méltó nyitányt adva ezzel a jubileumi év február 3–4-én kezdődő egész éves rendezvénysorozatának” – mondta az avatáson Fábíán István rektor.

A bronzosított vörösréz lemezből készült állami jelképen aranyozás emeli ki a koronát és a pajzsot. Méretei az épület adottságaihoz igazodva 120×250 centiméteresek. A művészi kivitelezés Domokos Zoltán fémműves munkája.

A munkálatok csaknem 3 millió forintos költségét saját forrásaiból finanszírozta a Debreceni Egyetem.

Ünnepi Szenátusi ülés

A Főépület timpanonján elhelyezett címer leleplezése után Ünnepi Szenátusi üléssel folytatódott a kétnapos esemény.

A rendezvényt megtisztelte jelenlétével:

- Schmitt Pál, Magyarország köztársasági elnöke;
- Halász János, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium parlamenti államtitkára;
- Rácz Róbert kormány megbízott;
- Kósa Lajos, Debrecen Megyei Jogú Város polgármestere;
- Pálinkás József, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke;
- Bódis József, a Magyar Rektori Konferencia elnöke;
- Bazsa György, a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság elnöke;
- Jávor András, a Felsőoktatási és Tudományos Tanács elnöke;
- Habsburg György, a Magyar Vöröskereszt elnöke, az egyetem első épületét felavató magyar király, IV. Károly unokája;
- Fekete Károly, a Debreczeni Magyar Királyi Tudományegyetem másik jogutód intézménye, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem rektora;
- Gauri Shankar Gupta, az Indiai Köztársaság nagykövete;
- Ukur Yatani, Kenya nagykövete;
- Bodó Sándor, a Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlés elnöke;
- Bölcskei Gusztáv és Bosák Nándor püspök;
- Debrecen Megyei Jogú Város alpolgármesterei;
- a hazai és külföldi felsőoktatási intézmények rektorai, egyetemünk volt rektorai és díszdoktorai, a Debreceni Egyetem Szenátusának tagjai és meghívott vendégek.

Fábián István rektor beszédében felidézte a Református Kollégium alapításáig visszanyúló gyökereket, kiemelve, hogy a város és az egyetem hagyományai évszázadok óta szoros kapcsolatban állnak egymással.

„Elődeink munkája révén a Debreceni Egyetem előtt ma is történelmi lehetőségek állnak. Büszkéek vagyunk az eredményeinkre, ugyanakkor azt is tudjuk, hogy az ezek alapján 2010-ben elnyert kutatóegyetemi cím kötelességeket is ró ránk. Törekvéseink középpontjában a minőségelvű oktatás és tudományos munka áll, hiszen csak ez biztosíthatja, hogy nemzetközi szinten is mind inkább látható, kiemelt intézménnyé váljunk” – fogalmazott a rektor.

A nyitórendezvényen felszólalt Schmitt Pál köztársasági elnök, aki beszédében kiemelte: Debrecen különleges kincse az egyetem, az egyetemnek pedig fontos öröksége, hogy ebben a városban jött létre. Az államfő elismeréssel szólt a jubiláló egyetemről, megemlítve, hogy az klaszterein keresztül aktív kapcsolatot alakított ki a tudás felhasználóival, a gazdasági szereplőkkel.

Halász János parlamenti államtitkár a Nemzeti Erőforrás Minisztérium nevében köszöntötte a jubiláló intézményt, aki Kósa Lajos polgármesterhez hasonlóan a Református Kollégium alapításáig visszanyúló oktatási hagyományokat méltatva hangsúlyozta: a város és az egyetem szimbiózisban él, és Debrecen a jövőben is mindent megtesz az egyetem fejlesztéséért.

Bódis József, a Magyar Rektori Konferencia elnöke a magyar felsőoktatás meghatározó fellegrájának nevezte a Debreceni Egyetemet.

Habsburg György, a Magyar Vöröskereszt elnöke felidézte, amikor 1989-ben édesapját, Habsburg Ottót kísérvé járt első alkalommal a Debreceni Egyetemen. Hangsúlyozta, családja összefonódott a debreceni felsőoktatással: 1912-ben Ferenc József alapította az egyetemet, 1918-ban pedig nagyapja, IV. Károly király és felesége, Zita királyné együtt avatta fel az orvoskar épületét.

Az ünnepségen az egyetem hírnevének öregbítése érdekében végzett tevékenységük elismerésül arany gerundiumot vehettek át az intézmény korábbi vezetői:

Abádi Nagy Zoltán, a Kossuth Lajos Tudományegyetem volt rektora;

Bazsa György, a Kossuth Lajos Tudományegyetem volt rektora;

Beck Mihály, a Kossuth Lajos Tudományegyetem volt rektora;

Csikai Gyula, a Kossuth Lajos Tudományegyetem volt rektora;

Daróczy Zoltán, a Kossuth Lajos Tudományegyetem volt rektora;

Fésüs László, a Debreceni Egyetem volt rektora;

Gergely Lajos, a Debreceni Orvostudományi Egyetem volt rektora;

Győry Kálmán, a Debreceni Egyetem volt rektora;

Imre László, a Debreceni Egyetem volt rektora;

Karmazsin László, a Debreceni Orvostudományi Egyetem volt rektora nevében
lánya, Karmazsin Éva;

Kozma András, a Debreceni Agrártudományi Egyetem volt rektora;

Leővey András, a Debreceni Orvostudományi Egyetem volt rektora;

Loch Jakab, a Debreceni Agrártudományi Egyetem volt rektora;

Nagy János, a Debreceni Egyetem volt rektora;

Szász Gábor, a Debreceni Agrártudományi Egyetem volt rektora.

(Az ünnepségen nem tudott részt venni, ezért elismerését később vehette át Csizmazia Zoltán, a Debreceni Agrártudományi Egyetem volt rektora, Lipták András, a Kossuth Lajos Tudományegyetem volt rektora és Muszbek László, a Debreceni Orvostudományi Egyetem volt rektora.)

Az Ünnepi Szenátusi ülés az uniós himnusz, az Örömóda hangjaival ért véget.

Emléktábla-avatás a Főépületben

A program folytatásaként az évforduló tiszteletére emléktáblát avattak a Főépület I. emeletén. A dombormű a Református Kollégium és a Debreceni Egyetem kapcsolatát szimbolizálja.

A gránit és bronz emléktábla Juha Richárd szobrászművész alkotása. A tábla felirata: „A Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem alapításának 100. évfordulóján állíttatta a Debreceni Egyetem Szenátusa. 2012.”

Az emléktáblát a meghívott díszvendégek jelenlétében Berényi Dénes akadémikus és Fábíán István rektor leplezte le.

Megszépült az Aula

A rendezvény köszöntésekkel folytatódott az Aulában, ahol az ünnepségre érkezett vendégek adták át ajándékaikat az egyetem vezetésének. Mezey Barna, az Eötvös Loránd Tudományegyetem, valamint Szabó Gábor, a Szegedi Tudományegyetem rektora is hangsúlyozta: testvérintézményként tekintenek a Debreceni Egyetemre.

Ezt követően a vendégek, egyetemi polgárok hivatalosan is birtokba vehették a felújított dísztermet, ahol erre az alkalomra állították helyre csaknem hét évtized elteltével a II. világháborúban megsemmisült öt ólomüveg ablakot.

Az eredeti üvegfestmények – Róth Miksa alkotásai – 1938-ra, a Debreceni Református Kollégium négyszáz éves fennállása alkalmából tervezett ünnepségre készültek el. Az ablakok a Református Kollégium régi történeti kapcsolatait örökítik meg, Zürich, Genf, Wittenberg és Utrecht városát ábrázolva, a feliratok (*Theologia, Medicina, Jurisprudentia és Philosophia*) az egyetem négy fakultásának latin nevét örökítik meg.

A Velledits Lajos restaurátor irányította munka nyomán fokozatosan helyére kerültek az ablakok: 2009-ben elsőként a középső, 2010-ben a mellette lévő kettő és 2011-ben végül a két szélső ablak is elkészült. A Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem alapításának 100. évfordulójára a Főépület Díszterme visszanyerte eredeti fényét, hangulatát.

Sokan és sokat tettek azért, hogy elkészülhessen az ablakok rekonstrukciója. Közülük is kiemelkedik Vince László, aki elsőként kezdeményezte a helyreállítást. Vince László nyugalmazott rektori titkár, akinek egyetlen munkahelye az egyetem volt és aki nemcsak megőrizte az ablakok emlékét, de egykori munkahelye iránti elkötelezettségéből kutatásokat végzett az egyetem kéziratárában, s ha nem is az eredeti tervekre, de vázlatokra és fekete-fehér fotókra is bukkant, amelyek kiindulópontul szolgálhattak az ablakok restaurálásához. Elképzelése, hogy a rekonstrukció a Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem alapításának 75. évfordulójára készül, nem valósult meg. A mostani centenáriumot pedig sajnos már nem élhette meg. Érdemei elismerésül a Debreceni

ceni Egyetem rektora posztumusz Centenárium Emlékérem adományozott egykori munkatársának. Az elismerést özvegye, Vince Lászlóné vette át.

Ugyancsak posztumusz Centenárium Emlékérem kitüntetésben részesült az egyetem emlékeinek megőrzéséért, megörökítéséért hosszú időn át végzett munkájáért Hapák József fotóművész. (Gyermekei az ünnepség idején nem tartózkodtak Magyarországon, ezért később, március 8-án házi ünnepség keretében vehették át az elismerést Fábián István rektortól.)

Az ablakok rekonstrukciójának teljes folyamatát Kollár József, a Debreceni Egyetem gazdasági főigazgató-helyettese, fejlesztési igazgató koordinálta. A kivitelezés szakmai felügyeletét Sárvári Géza okleveles építésmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök látta el, aki korábban a főépület rekonstrukciójával kapcsolatos műemléki állapotvizsgálatot is elkészítette.

Mindketten az ünnepi alkalomra elkészített, a felújított ablakokat megörökítő képet vehették át Fábián István rektortól.

A Nagy János, Fésüs László és Fábián István rektor támogatásának köszönhetően elkészült ólmozott díszüveg-ablakok hosszú időn át bizonyítékát fogják adni annak, hogy az egyetem mindenkori vezetői elkötelezettek a múlt emlékei, az intézmény történelmi gyökerei és az universitas nemzetközi kapcsolatai iránt.

Az ünnepségén az intézmény, a Főépület és az Aula ablakainak történetét bemutató, az egyetem dolgozói által készített kisfilmet is levetítették a közönségnek.

Egyetemtörténeti kiállítás

A kétnapos program része volt a Főépület III. emeleti kerengőjén nyílt egyetemtörténeti kiállítás, amely a könyvtár munkatársainak jóvoltából archív fotók, dokumentumok, oklevelek, filmek, kiadványok segítségével mutatta be az intézmény elmúlt 100 esztendejének történetét. Az érdeklődők megismerhették a Református Kollégiumig visszanyúló gyökereket, a könyvtár, az egyetemi templom történetét, de nem maradt ki a jelenkor sem: valamennyi (mind a 15) kar is bemutatkozott a tárlaton. A kiállítás anyaga egyben a leendő egyetemtörténeti múzeum alapját is képezi.

Debreceni Egyetem története 1912–2012

Az egyetem 100 éves történetéről készült kötet bemutatójára – melynek főszerkesztője Orosz István, szerkesztője ifj. Barta János – sokan voltak kíváncsiak. Az eseményen a szerzők mellett több egyetemi oktató, dolgozó és egyetemi vezető, köztük Fábián István rektor és Nagy János centrumelnök is megjelent.

Papp Klára dékán üdvözlő szavai után Szögi László, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Egyetemi Levéltárának főigazgatója tartotta meg szakmai bemutatóját. Kiemelte a mű jelentőségét, illetve azt, hogy Debrecenben létrejöhett az egységes kötet, hiszen 2000 óta létezik az egységes egyetem is – ami a budapesti egyetemekről nem mondható el. Egyben sajnálkozását fejezte ki, hogy nem sikerült még létrehozni az egyetemi levéltárat. Fábíán István rektor válaszában reményét fejezte ki, hogy a jövőben ez a terv is valóra válhat.

Fekete Károly, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem rektora köszönetet mondott azért, hogy a Református Kollégiumról, az egyetemi oktatás gyökereiről szóló fejezet írására felkérést kapott. Mint mondta, ez egy gesztus az egyetem részéről, amely azt mutatja, hogy a Kollégium és annak hagyományai szerves részét képezik a jelenlegi debreceni egyetemi felsőoktatásnak is.

Orosz István szerkesztő a munka szerteágazó jellegéről beszélt, a buktatókkal teli szervezésről. A jelenleg 15 karral működő intézmény jogelőd intézményeinek ugyanis mindnek szerepelnie kellett a kötetben, mindez pedig nem kis feladatot rótt a főszerkesztőre és a szerkesztőre egyaránt.

A kötetlen baráti beszélgetést a Bölcsészettudományi Kar részéről egy ígéret zárta: még ebben az évben elkészül a már régen tervezett kari kötet is.

Zenei ösbemutató a centenáriumi gálaesten

Az est ünnepi gálaműsorral zárult a Csokonai Színházban.

Az előadás a Református Kollégiumhoz kapcsolódó egyetemtörténetet idézte fel debreceni kötődésű írók, költők műveinek részletei alapján. Itt csendült fel először a Zeneművészeti Kar együtteseinek előadásában a Centenárium alkalmából született zenemű, Németh Norbert szerzeménye.

Németh Norbert, a Sebészeti Műtéttani Tanszék habilitált adjunktusa, az egyetem „Pro Universitate Iuventutis” kitüntetésétje. Oktatói-kutatói hivatása mellett elismert zeneszerző, számos hazai és külföldi koncerten hangzottak el szólóhangszeres, kamara- és szimfonikus zenekari, énekkari, valamint színpadi művei.

A Centenárium tiszteletére a Professzori Klub felkérésére született meg *Laudatio Symphonica Universitatis Debreceniensis* c. műve, amely zenei tiszteletadás az egyetem iránt. A visszatérő vonósmotívum a gerundiumokat festi meg, a zoltáros-népekes jellegű fafúvós részlet az egyetem református kollégiumi múltjára utal. A zenemű zárása az egyetemi ünnepek előtt felcsendülő fanfármotívumot idézi.

„*Helyünk a világban*” – a Debreceni Egyetem
díszdoktorainak előadásai

A programsorozat február 4-én *Helyünk a világban* címmel az ünnepségre érkező díszdoktorok angol nyelvű előadásával folytatódott a Főépület Aulájában, ahol az intézményhez fűződő kapcsolatukról, az elmúlt évtizedek együttműködéseiről, a közös munkáról és kutatásokról számoltak be a vendégek.

Frank Lehmann-Horn, az Ulmi Egyetem élettan professzora hosszú diasorban hasonlította össze a két várost, a két egyetem épületét és a két intézményben folyó kutatásokat.

Martin McKee, a European Public Health, London School of Hygiene and Tropical Medicine professzora először Boján Ferenc professzorról emlékezett meg, majd a népegészségügy két országbeli közös vonásait ecsetelte. Méltatta a Debreceni Egyetemen végbement fejlődést, és a reményét fejezte ki a további közös munkára.

Egyed Ákos kolozsvári történész felidézte a kezdeteket, amikor először hirdette meg a Történelmi Intézet a kurzusait. Ma is nevezetes emlékének tartja, hogy milyen nagy hallgatói érdeklődés kísérte a székelység történetéről szóló egyetemi órákat.

Az ünnepi alkalmat Falvai Sándor díszdoktor zongorajátéka zárta.

Könyvtárak a tudományért, kultúráért, művelődésért

Ugyancsak február 4-én rendezte a határon túli, magyar nyelven oktató egyetemek részvételével a *Könyvtárak a tudományért, kultúráért, művelődésért: az intézményi könyvtárak új szerepe* c. konferenciát a Centenárium Ünnepség keretében a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtára.

A tanácskozáson előadások hangzottak el az intézményi könyvtárak helyzetének változásairól, illetve azokról a szakmai eredményekről, amelyeket a felsőoktatási könyvtárak az anyaintézmények szolgálatában, az új kihívásokra reagálva értek el.

„*A Debreceni Egyetem számára fontos, hogy kapcsolatot ápoljon a határon túli felsőoktatási intézményekkel, szakmai együttműködésen túl reprezentálva a határokon belül és kívül élő nemzetársaink összetartozását, egymás iránti felelősségvállalását is*” – hangsúlyozta Jávor András oktatási rektorhelyettes.

Az eseményen a határon túli könyvtárakkal együttműködési megállapodást írt alá a magyarországi Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma, amelynek elnöke Virágos Márta, a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár főigazgatója.

A konferenciára Romániából, Szlovákiából, Ukrajnából, Szerbiából érkeztek résztvevők.

Centenáriumi Bál a Díszudvaron

Több program az 1900-as évek századelő hangulatát idézte a kétnapos programot záró ünnepi báli esten.

A bál fővédnöke: Pálinkás József, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke volt.

A programban az ünnepi alkalomra összeállított látványos műsorral lépett föl Szentpéteri Csilla zongoraművész. A báli forgatagban pihenésre, beszélgetésre nyújtott lehetőséget az Aulában berendezett, különleges programokat kínáló Centenáriumi Szalon, ahol még a zene is a századelőt idézte.

Természetesen idén sem maradt el a hagyományos jótékonyági támogatás a doktori iskolák javára.

A Centenáriumi Év rendezvénysorozata egész évben folytatódik a Debreceni Egyetemen.

Béres Zsuzsa